

College van GS van Provincie Noord-Brabant
Postbus 90151
5200 MC 's-HERTOGENBOSCH

i.a.a.: Provinciale Staten Noord-Brabant

Datum:	Kenmerk:	Onderwerp:
8 september 2017	1427476.V2	advies NRD project Westelijke Langstraat

Geacht College,

Graag komen wij tegemoet aan uw verzoek om te adviseren over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) die u over het project Westelijke Langstraat hebt opgesteld.

De Provinciale Raad voor de Leefomgeving (PRL) heeft een wettelijke taak in het adviseren over MER-projecten in de provincie Noord-Brabant. De PRL adviseert:

- over dit MER project omdat het in de Langstraat-regio consequenties heeft en kansen biedt voor de leefomgeving o.a. ruimtelijk, milieukundig en sociaal;
- vanuit haar eigen kennis en netwerken en betreft hierbij ook de andere domeinen van BrabantAdvies via de adviesraden, nl. de Provinciale Raad Gezondheid, SER Brabant en Young Professionals Brabant; op hoofdlijnen vanuit een Brabantse scope. Zij kijkt hierbij breder dan alleen naar de milieueffecten;
- aanvullend op de punten van het advies van de landelijke Commissie MER.

Tegen deze achtergrond hebben we als advies de volgende aandachtspunten.

1. Bestuurlijk: koersvast!

De provincie Noord-Brabant maakt via het project Westelijke Langstraat werk van de afspraken die in het kader van het landelijke Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) zijn gemaakt. Belangrijkste doel hierbij is om de schade aan natuurwaarden die is ontstaan door het overschot aan stikstof te herstellen. De gebiedsontwikkeling sluit ook aan bij de natuurvoornemens in het Bestuursakkoord Beweging in Brabant van het GS-college.

Met de gebiedsontwikkeling komt een einde aan het relatieve vacuüm dat afgelopen jaren in het gebied is ontstaan. Het project is in het verleden meerdere keren van start gegaan en stopgezet. Dit leidde tot onduidelijkheid over bijvoorbeeld de toekomst van het grondgebruik. Voor nu is het van belang dat de overheid voor het gebied een koersvast beleid voert en doorpakt. Het is belangrijk continuïteit te bieden voor beslissingen van ondernemers en bewoners in het gebied. Trek hierbij met de andere partners, gemeente Waalwijk, Waterschap Brabantse Delta en Staatsbosbeheer op als één overheid.

2. Win-win voor unieke natuur en cultuurhistorie

Het is de uitdaging om de unieke natuurkwaliteit (zoals het verbeteren van habitats voor de blauwgraslanden) en het waardevolle en bijzondere cultuurlandschap te borgen. Te overwegen is om daarbij op zoek te gaan naar de meest kansrijke plekken voor natuur respectievelijk cultuurhistorie en te bekijken waar maatregelen het best inpasbaar zijn. Ook kunnen hierbij aspecten van waardering en beleving van gebruikers (zoals omwonenden en bezoekers) betrokken worden.

3. Werk aan eigenaarschap

Het is een goede zaak dat de provincie het voortouw neemt in deze gebiedsontwikkeling en een stevige inzet gaat plegen. We constateren in het algemeen dat de afstand tussen mens en natuur groot is. Werk daarom aan meer eigenaarschap. Probeer samen met de gebiedspartijen en burgers deze afstand te verkleinen bijvoorbeeld door jong en oud vaker in contact te brengen met de natuur. Het is goed voor je ontwikkeling, het verhoogt geluk en vermindert stress.

Vanwege de interesse bij de door de provincie in juni 2017 gehouden informatiebijeenkomsten en gesprekken met verschillende belangengroepen zoals Platform Langstraat, de relatieve nabijheid van bewoners en de verweving van het gebied met bebouwing, zijn er kansen. Geef gebruikers verantwoordelijkheid voor hun eigen leefomgeving zodat de Westelijke Langstraat meer ervaren wordt als 'ons' gebied. Dit kan resulteren in blijvende betrokkenheid en groeiend omgevingsbewustzijn. Sluit waar mogelijk aan bij de snelfietsroutes die de provincie wil gaan uitvoeren.

4. Breder dan natuur en cultuurhistorie, ook klimaat- en energiedoelen

Het is van belang vanuit een focus op natuur en cultuurhistorie breder te kijken naar de toekomst van het gebied. We vragen hiervoor aandacht, gezien ook de omvangrijke investeringen (van 60 miljoen) en de relatief ingrijpende werkzaamheden in het gebied.

Kijk - samen met Waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer, gemeente Waalwijk én burgers en bedrijven - naar de mogelijkheden om als Westelijke Langstraat bij te dragen aan een klimaatbestendig en energie-neutraal Brabant. Denk hierbij aan het anticiperen op wateroverlast en verdroging en de mogelijkheden van opwekking van duurzame energie. Een sleutelrol is daarbij weggelegd voor de bodem en duurzaam bodembeheer, ook vanwege het koolstofbindend vermogen van de bodem. Bekijk in dit verband de mogelijkheden van het verhogen van grondwaterstanden en daarmee verbonden veenvorming. Uit proeven blijkt dat dit kan bijdragen aan het realiseren van de klimaatdoelen, grondgebonden extensieve veehouderij en weidevogels. Tevens ontstaat hierdoor een groot bufferend vermogen bij het opvangen van droogte en wateroverschot.¹

Leg in dit verband ook de relatie met de omliggende gebieden, zoals de ontwikkelingen in de Oostelijke Langstraat (GOL) en de kansen van de ontwikkeling van de Zuiderwaterlinie.

5. Economische dragers van belang

Voor een duurzame gebiedsontwikkeling is het van belang ook te kijken naar de bedrijvigheid die in het gebied in evenwicht met de natuur en cultuurhistorie kan opereren. Het kan gaan om bestaande bedrijvigheid zoals veehouderijen maar ook om nieuwe bedrijvigheid, bijvoorbeeld in de sfeer van recreatie.

Ga in dit verband door met het gesprek met grondeigenaren over mogelijkheden van particulier initiatief om innovatief bij te dragen aan de Natura 2000 en andere natuurdoelen door extensief en stikstofarm gebruik van gronden. Positief zijn in dit verband de berichten over de 'zelfrealisatie- afspraken' met particulieren.² Neem in dit proces de glastuinbouw mee. De huidige locatie was oorspronkelijk bedoeld om verspreide glastuinbouw te concentreren, maar dit lijkt verder niet van de grond te zijn gekomen. Bedrijf in kwestie zou kunnen inspelen op de natuur en cultuurhistorietoekomst van het gebied of bij beëindiging kunnen bijdragen aan natuurontwikkeling. Gelet op de schaalontwikkeling binnen de glastuinbouw lijkt deze locatie geen toekomstwaarde te hebben.

---

¹ Zie publicatie van Landschap Noord-Holland: ['Vernatting voor veenbehoud, carbon credits en kansen voor paludicultuur en natte natuur in Noord-Holland'](#), 2014;

² [Bericht in Brabants Dagblad van 22 augustus 2017](#)

Hoewel niet direct gerelateerd aan het MER, vragen we aandacht voor de systematiek van toedeling van ontwikkelingsruimte van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Projecten kunnen daarbij te maken krijgen met de beperkte ontwikkelingsruimte. Wanneer dat het geval is, kan overwogen worden bij voorkeur de ruimte toe te delen aan de meest duurzame initiatieven.³

Zorg bij de uitvoering van de verbeteringen in het gebied voor betrokkenheid van de regionale en lokale economie. Laat zo mogelijk lokale (MKB-) bedrijvennetwerken inrichtingsmaatregelen uitvoeren. Bekijk of hierbij mensen met afstand tot de arbeidsmarkt (social return) betrokken kunnen worden.

6. Gezondheid bevorderen

Naast het beschermen van gezondheid van mensen tegen mogelijk negatieve effecten van de leefomgeving, biedt de gebiedsontwikkeling van de Westelijke Langstraat de kans om de gezondheid van Brabanders te bevorderen. Het is bekend dat een groene omgeving en een mooi landschap positief werken op de gezondheid van mensen.⁴ Om dat te bewerkstelligen, kun je denken aan het verbeteren van de toegankelijkheid van het gebied voor (extensief) recreëren: vissen, fietsen en wandelen en daarbij het beleven van natuur en cultuurhistorie. We verwijzen hierbij naar een handreiking met stappen om gezondheid te verankeren in gebiedsontwikkeling.⁵ Het is goed om vanaf het begin hierover met relevante partijen zoals een GGD en IVN in gesprek te gaan.⁶

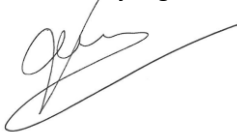
7. Communicatie

In het voorafgaande (met name bij de punten 2 en 3) is al gewezen op het belang van communicatie met het gebied. Aanvullend hierop: ga hiermee systematisch door zoals via informatiebijeenkomsten. Zorg in dat proces voor gelijkwaardigheid, duidelijke verwachtingen en een eerlijk speelveld. Benoem risico's en onzekerheden en ben hierover open en eerlijk. Vertel burgers concreet over de inrichtingsmaatregelen en wat die betekenen voor hun leefomgeving. Het creëren van besef van urgentie draagt bij aan een groter maatschappelijk draagvlak in het gebied. Maak in dit verband duidelijk wat het niet doorgaan van de aanpak betekent voor het gebied. Waak voor te technische informatie en technische discussies. Ga de dialoog aan over concrete dingen zoals wateroverlast in de woningen en de waarde van onroerend goed. De MER-procedures zijn erg technisch en complex. Maak daarom in de communicatie de betekenis van MER-procedures duidelijk met o.m. de inhoud van de adviezen in relatie tot het geheel van besluitvorming.

8. Monitor

Bericht regelmatig over de stand van zaken. Zoals over het proces van aankoop van natuurgronden, de resultaten van natuurontwikkeling en betrokkenheid van het regionaal bedrijfsleven.

Met vriendelijke groet,

Pieter van Geel,
voorzitter Provinciale Raad voor de Leefomgeving
namens College van Overleg BrabantAdvies

³ Zie advies '[PAS als kans](#)'. Hierin staan aanbevelingen om slimmer te sturen op duurzaamheid en innovatie, maart 2017.

⁴ Zie publicatie 'Gezondheid en natuur' van Provinciale Raad Gezondheid/BrabantAdvies, 2014 en Advies '[Gezond groen in en om de stad](#)', Gezondheidsraad juni

⁵ Handreiking '[Gezondheid als onderdeel van een gebiedsgerichte aanpak](#)', Provinciale Raad Gezondheid/ BrabantAdvies met casus Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) en het Groene Woud, 2014

⁶ Zie '[Natuur & Gezondheid](#)', IVN